

Projekti za večjo zaposljivost mladih ter mnenje mladih o teh projektih

Kaja Bračič, student
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo
bracic.kaja@gmail.com

Nomi Hrast, student
Univerza v Mariboru
Ekonomsko-poslovna fakulteta
hrast.nomi@gmail.com

Povzetek:

S končanim šolanjem so mladi postavljeni pred vprašanje, kje in kako najti zaposlitev. Da bi proces iskanja zaposlitve čim lažji, se z različnimi projekti trudijo mladim pomagati neprofitne organizacije, inštituti, zavodi kakor tudi javne institucije v Republiki Sloveniji. Ti ponujajo usposabljanja, na katerih se mladi naučijo sposobnosti in izvejo informacije, kako lažje najti zaposlitev. V tem članku predstavlja nekaj načinov pomoči mladim in hkrati tudi anketo, ki smo jo naredili v okviru projekta Model M Slovenija, v kateri je vidno mnenje mladih (med leti 15. do 29.) o teh projektih.

Ključne besede: zaposlovanje, mladi, neformalna izobraževanja, projekti, prihodnost

Projects for higher youth employment and youth opinion on these projects

Abstract:

With the completion of their education, young people are faced with the question of where and how to find a job. In order to make the job search process as easy as possible, non-profit organizations, institutes and public institutions in the Republic of Slovenia are trying to help young people with various projects. They offer training in which young people learn skills and learn how to find a job easier. This article presents some ways to help young people and, at the same time, a survey that we have done in the framework of the Model M Slovenia project, which shows the views of young people (between 15 and 29 years) on these projects.

Key words: Employment, youth, non-formal education, projects, future

1. Uvod

Kako lahko mladi danes najdemo zaposlitev? Kaj je tisto v nas, kar bo izstopalo pri nastopu pred delodajalcem? Kje lahko najdem pomoč pri iskanju zaposlitve?

Ob koncu leta 2008, ko je nastopila velika gospodarska kriza, je bilo na Zavodu RS za zaposlovanje prijavljenih 18.223 brezposelnih oseb, ki so bili uvrščeni v kategorijo med 15. do 29. let starosti. V prvem letu krize je število brezposelnih mladih poraslo za 50 % - na 27.424 oseb. Delno je k rasti brezposelnih mladih prispevalo tudi dejstvo, da se je zmanjšalo število prostih delovnih mest.

Za pomoč mladim pri iskanju zaposlitve so država ter razne institucije pričeli z izvajanjem projektov za boljšo zaposljivost mladih. Osebo sva spremljali enega izmed takšnih projektov (Model M Slovenija), ki se je izvajal na nacionalni ravni v letih 2016-2018 preko sofinanciranja Republike Slovenije in Evropske unije (Evropski socialni sklad). Ta razpis je objavil Urad RS za mladino v smislu spodbujanja aktivnega državljanstva mladih, s poudarkom na zaposlovanju mladih v Sloveniji.

V najinem prispevku se bova najprej posvetili teoretičnim vidikom brezposelnosti mladih, kasneje pa se bova posvetili še mnenju mladih o teh projektih, ki pomagajo mladim lažje najti zaposlitev.

2. Brezposelnost mladih

Brezposelna oseba je tista oseba, ki je zmožna opravljati delo, je prijavljena na Zavodu RS za zaposlovanje, aktivno išče zaposlitev in je pripravljena sprejeti ustrezno oziroma primerno zaposlitev, ki ji jo ponudi Zavod. Ker mladi dokaj pozno vstopajo na trg dela, kot mlade upoštevamo vse osebe v starosti od 15 do 29 let, torej tiste, ki še niso dopolnile 30 let. V mednarodnih primerjavah se za mlade praviloma upošteva starost od 15 do 24 let. (Mladi in trg dela, 2015)

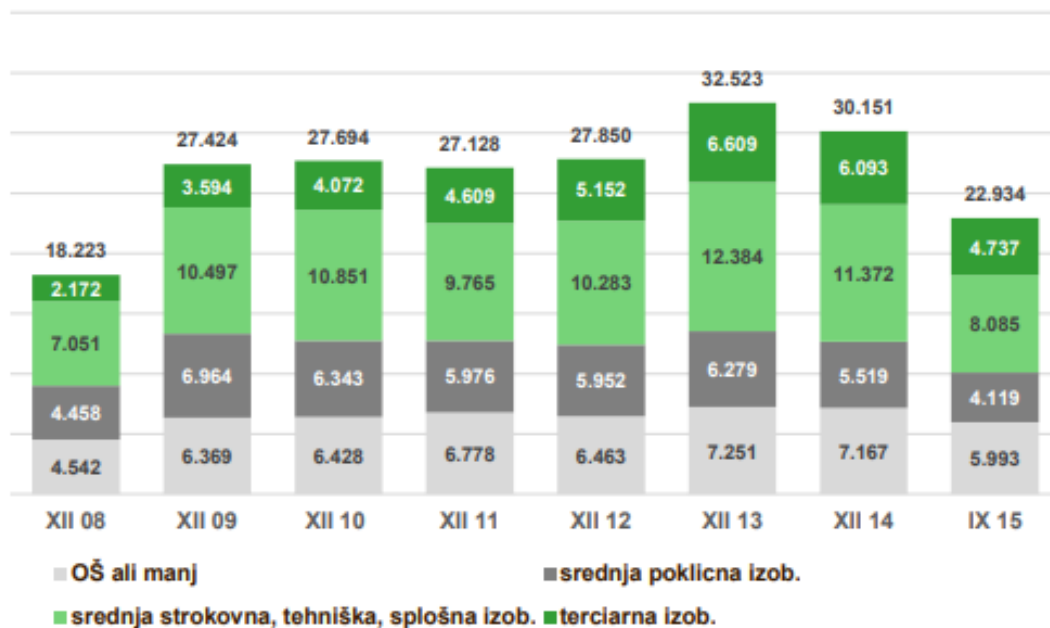
Težave, ki jih opažava, so zlasti te, da mladi nimajo dovolj praktičnih izkušenj, saj je izobraževalni program izjemno nefleksibilen in ne sledi trendom zaposlovanja ter gospodarstva.

Za lažji prehod iz šolanja v zaposlitev bi morali šolajočim dijakom in študentom omogočiti čim več praktičnih delovnih izkušenj, ki jih pridobijo preko opravljanja študentskega dela na področjih, v katerih se šolajo oziroma študirajo. Na ta način jih delodajalci spoznajo in imajo po zaključenem izobraževalnem programu boljše možnosti za zaposlitev. V to smer si prizadevajo tudi karierni centri, ki so na vseh slovenskih univerzah. V srednjih šolah bi bilo potrebno več pozornosti nameniti področju načrtovanja in vodenja kariere. (Mladi in trg dela, 2015)

Iz slike 1 je razvidno, da se izobrazbena struktura brezposelnosti spreminja dokaj počasi, te spremembe pa pridejo hitreje do izraza pri mladih. Visoka vključenost v terciarno izobraževanje vpliva na vedno višji delež mladih, ki imajo zaključeno to raven izobrazbe. (Mladi in trg dela, 2015)

Slika: Izobrazbena struktura brezposelnih mladih, 2008-2015

Vir: ZRSZ, 2015.

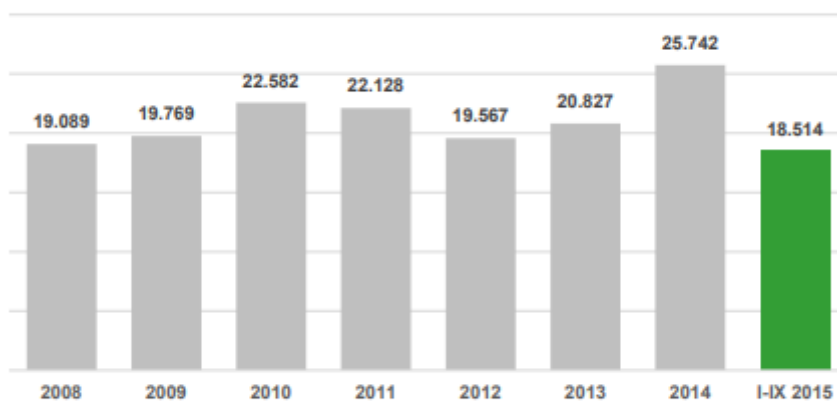
Slika 1: Izobrazbena struktura brezposelnih mladih, 2008-2015.

Učinki bolj stabilnih gospodarskih razmer ter izvajanja Jamstva za mlade¹ se kažejo tudi v večjem zaposlovanju mladih. V letu 2014 je zaposlitev našlo preko 25 tisoč brezposelnih mladih, skoraj 5 tisoč več kot v letu pred tem. Mladi so bolj fleksibilni pri zaposlovanju, v povprečju so bolj pripravljeni sprejeti zaposlitev za krajši čas oziroma zaposlitev, ki ne ustreza njihovim poklicnim ciljem. Zaradi tega so mladi v povprečju brezposelni krajši čas, kot ostali brezposelni, kar potrjujejo tudi podatki o povprečnem trajanju brezposelnosti pred zaposlitvijo. (Mladi in trg dela, 2015)

¹ Jamstvo za mlade prinaša 15 ukrepov, ki bodo med leti 2016 in 2020 mladim omogočili lažji prehod iz izobraževanja v zaposlitev. Osrednji cilji projekta so izboljšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev, hitrejša aktivacija mladih brezposelnih ter zmanjšanje števila brezposelnih. (http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/jamstvo_za_mlade/, 19. 9. 2018, 16:21)

Slika: Zaposlovanje mladih, 2008-2015

Vir: ZRSZ, 2015.

Slika 2: Zaposlovanje mladih, 2008-2015.

3. Neformalna izobraževanja

Redno izobraževanje kljub dobro zastavljenim ciljem ni nikoli povsem zadoščalo. V današnjem modernem svetu s hitrimi spremembami, posebej na področju delovnih razmer in želja delodajalcev, so vse bolj pomembne alternativne oblike izobraževanja. To dejstvo je tudi poudarjeno v publikaciji *Youth in Europe 2009*. Poudarja, da neformalne oblike uporabljajo predvsem tisti z doseženimi višjimi stopnjami izobrazbe. Razmišlja se tudi o formalizaciji neformalnega izobraževanja, torej kako ga priznati v formalnem smislu (Toth, 2007: 109).

Po podatkih, ki jih je zbral Urad Republike Slovenije za mladino leta 2010, se mladi največ udeležujejo tečajev za pripravo na vozniški izpit, kot obliko neformalnih znanj. Vožnja z avtom je danes postala nuja ne le v vsakdanu, vendar tudi v službi. Visoko število obiskov imajo tudi jezikovni tečaji, kjer je zabeležena višja udeleženosť punc in otrok staršev z višjo izobrazbo. Mladi anketiranci so zadovoljstvo s ponudbo neformalnih izobraževanj ocenili nad normativnim povprečjem, torej nad oceno 3. (Mladina, 2010)

Čeprav se slovenski mladostniki zavedajo pomena neformalnega izobraževanja, so večinoma omenjeni tečaji tujih jezikov in računalništva. Ne izražajo pa posebne želje za ekonomijo, podjetništvo in izumiteljstvo. Tudi številke kažejo rast uporabe neformalnih oblik izobraževanja pri študentih v primerjavi s letom 2005. Prav tako velika večina anketiranih meni, da se bodo udeležili le-teh oblik izobraževanja v prihodnosti. Sklepi ankete so bili, da se mladi ne zavedajo pomena in zato ne izkoriščajo celotnega potenciala neformalnega izobraževanja v povezavi z delom in spremembami na trgu dela. Primer tega je tečaj Excela, ki sodi k pismenosti današnjega časa in ne spada v obravnavane teme v večini rednih šolskih programov, vendar je zelo zaželeno znanje na trgu dela. (Mladina, 2010)

Neformalne oblike izobraževanja uporabljajo tudi dijaške in študentske organizacije. Primeri teh so Mestni Mladinski svet Maribor, Dijaška skupnost Maribor, Študentska organizacija Slovenije in Študentska organizacije Univerze v Mariboru ipd.

Te predajajo dijakom in študentom v času formalnega šolanja neformalne vsebine na podlagi konferenc, predavanj ali delavnic.

Slika 3: Logotip Študentske organizacije Slovenije

Slika 4: Logotip Mladinskega sveta Maribor

4. Pomoč mladim do zaposlitve

Mladi, ki končajo s šolanjem, so večinoma brez delovnih izkušenj, mogoče opravijo kaj študentskega dela, vendar ne vedo, kako se povezati z delodajalci iz njihove stroke. Velikokrat njihove delovne izkušnje tudi predstavljajo oviro delodajalcu, če niso iz področja, ki bi delodajalcu ustrezalo, ali če jih posameznik sploh nima. Za pomoč se v tem primeru lahko mladi obrnejo na Zavod za zaposlovanje ali razne projekte, ki usmerjajo mlade do zaposlitve.

Primer teh projektov oz. programov je projekt Model M Slovenija (www.model-m.si). Na podlagi usposabljanj, mreženj, svetovanj in z aktivno participacijo je omogočil mladim, da so si ustvarili svojo karierno pot. Udeleženci so se lahko odločili za podjetniško pot, ali pa kako lažje najti zaposlitev pri drugem delodajalcu. Namen projekta je bilo povečati zaposljivost mladih v starosti med 15 do 29 let na trgu dela v Sloveniji. Zajemal je sedem regij. Projekt ni vključeval le odličnih predavateljev iz raznolikih področji, temveč tudi ogleda dobrih praks in udeležencem nudil veliko možnosti za spoznavanje ljudi in mreženje tudi po končanju projekta. Projekt sta financirali Republika Slovenija in Evropska unija.

Ustvarjam svojo prihodnost!

Slika 5: Logotip Model M Slovenija

Projekt Model M Slovenija je nekaj mesecev pred koncem projekta imel kar 42,4 % zaposljivost, torej je od 118 vključenih kar 50 mladih našlo zaposlitev.

Prav tako pa je bil iz istega javnega razpisa tudi sofinanciran projekt Zavoda Nefiks. Njegov cilj je bil pomagati mladim in mladinskim organizacijam pri beleženju, predstavljanju in promoviranju neformalno pridobljenega znanja in kompetenc. Prav tako je namen Zavoda pomagati mladim pri kariernem razvoju in zaposlovanju.

Vizija Zavoda gre v smeri enakovrednosti pridobljenih formalnih in neformalnih znanj pri zaposlovanju mladih. V okviru projekta so e-Nefiks razširili v platformo za povezovanje med delodajalci in mladimi iskalci zaposlitve. Za doseg svojih ciljev in namenov zavod izvaja različne promocijske dejavnosti pridobivanja neformalnega znanja in organizira različne izobraževalne dogodke, kot so tečajji, seminarji in delavnice z namenom dviga kompetenc, razvoja zaposlitvene pismenosti in spodbujanje podjetništva pri mladih.

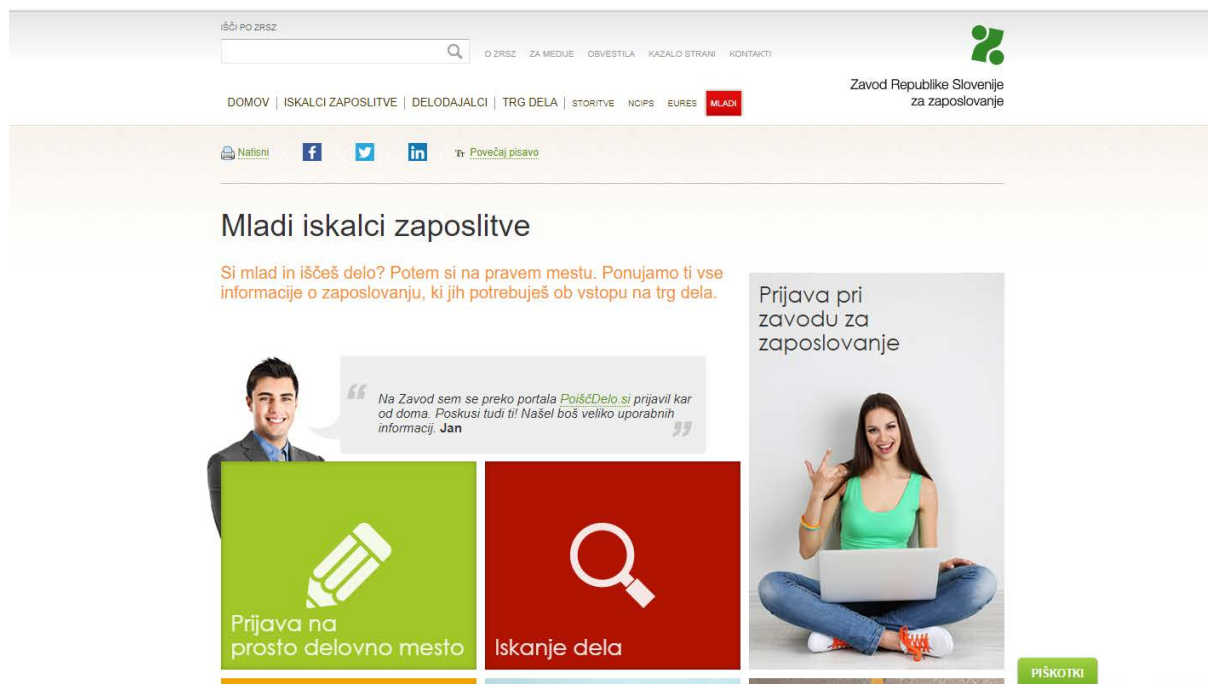
Slika 6: Logotip Nefiks

Tudi Republika Slovenija pomaga mladim do zaposlitve v okviru dejavnosti Zavoda RS za zaposlovanje. Že na njegovi spletni strani lahko zasledimo rubriko Mladi iskalci zaposlitve. V tem razdelku najdemo različne informacije in nasvete glede iskanja zaposlitve ter informacije o ukrepih aktivne politike zaposlovanja. Ta se izvaja v obliki različnih ukrepov in programov. Delodajalci lahko uveljavljajo tudi finančno spodbudo – Trajno zaposlovanje mladih in druge oblike sofinanciranja ter pomoči delodajalcem pri zaposlovanju mladih.

To javno povabilo omogoča subvencijo v višini 5000 evrov za zaposlitev 40 ur na teden za mlade iz Vzhodne ali Zahodne Slovenije pred dopolnjenim 30-tim letom starosti, ki so prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb. Če brezposelne osebe za zaposlitev potrebujejo še dodatna znanje ali delovne izkušnje, je možna tudi vključitev v naslednje ukrepe in usposabljanja, kot so delovni preizkus, usposabljanje na delovnem mestu, učne delavnice, neformalno izobraževanje, ter PUM (projektno učenje za mlajše osebe – namenjeno osebam med 15 in 26 let, ki niso končali srednje šole).

Nudijo tudi druge možnosti. Med njimi se nahaja portal PoiščiDelo.si, na katerega se prijaviš od doma in je nahajališče veliko uporabnih informacij. Tukaj lahko spremljaš objave prostih delovnih mest, lahko se predstavljaš delodajalcem in komuniciraš z njimi ter si s pomočjo nasvetov pripraviš življenjepis.

Slika 7: Portal Mladi iskalci zaposlitve (<https://www.ess.gov.si/mladi>)

5. Raziskava

V okviru projekta Model M Slovenija smo pripravili raziskavo med mladimi, da bi ugotovili, kako se odzivajo na podporo pri zaposlovanju mladih in kaj dejansko na tem področju mladi potrebujejo.

5.1. Anketni vprašalnik

Anketni vprašalnik je bil namenjen mladim (dijakom, študentom in brezposelnim). Vprašalnik je bil aktiven od 17. 7. 2018 do 20. 8. 2018. Osredotočili smo se na 75 veljavnih vprašalnikov (izpolnjenih v celoti), medtem ko je bilo klikov na anketo 164. Anketiranje je potekalo izrecno preko spleta (preko spletnih omrežji, e-pošte).

Anketa je bila objavljena na spletni strani projekta Model M Slovenija, prav tako na njegovi Facebook strani. Vprašalnik je bil sestavljen iz odprtega in zaprtega tipa vprašanj. Sestavljenih je bilo 40 vprašanj, od tega je bilo zadnje vprašanje namenjeno nagradni igri. Vprašanja so bila zaradi preglednosti razvrščena v šest (6) sklopov, in sicer: 1. sklop je zadeval tematiko anketirančeve karijerne usmeritve, 2. sklop se je nanašal na sodelovanje z delodajalci, 3. sklop je zajemal temo usposabljanja za zaposlovanje mladih, 4. sklop je zastavljal splošna vprašanja o zaposlovanju mladih, 5. sklop so predstavljali demografski podatki in 6. sklop je predstavljala nagradna igra.

5.2. Povzetek analize spletne ankete

V prvem sklopu vprašanj smo anketirance spraševali o kariernih usmeritvah. Polovica mladih je izrazila strah nad prihodnostjo, medtem ko si je večina želela pridobiti informacije preko izvenšolskih dejavnosti na temo podjetništva in zaposlovanja. Anketiranci so pokazali zelo majhen interes na temo nevladništva. Presenetljivo dejstvo je, da se le 7 % anketiranih po končani šoli ali fakulteti misli zaposliti. Večina želi nadaljevati s študijem, kar nam lahko prikazuje podaljševanje študija in strah pred spremembami pri mladih.

V drugem sklopu je bila glavna tema sodelovanje z delodajalci. Pozitivno je, da se mladi želijo povezati z delodajalci, vendar imajo s tem velike težave. Mnenja so, da v okviru formalnega izobraževanja ne dobijo dovolj informacij o le-tem. Kar 72 % anketiranih že ima delovne izkušnje (študentsko, počitniško, prostovoljsko delo). Problem nastane, ko se morajo mladi sami povezati z delodajalci, saj mladi ne vedo, kako bi do njih pristopili. Največkrat so kot rešitev za to navedli pristopanje preko znancev in prijateljev. Če pridejo tako daleč, jih začne ovirati pomanjkanje znanja in informacij. Ko smo anketirance vprašali za rešitev tega problema, se je večina odgovorov navezovala na željo po več praktičnih izkušnjah ter neformalnega izobraževanja v sklopu obveznega izobraževanja. Mladi si prav tako želijo ustreznega mentorstva kot pomoč do zaposlitve.

Sklop tri je zajemal vprašanja na temo usposabljanj za zaposlovanje mladih. Tukaj so mladi razkrili njihovo željo po delavnicah s temami, ki bi jim olajšale pot do zaposlitve. Najbolj izstopajoči temi sta bili: kako napisati življenjepis (CV) in kako se predstaviti delodajalcu. Najmanj pomembna tema se je anketirancem zdela nevladništvo. Glede trajanja teh usposabljanj si mladi niso enotni, nekateri bi radi strnjeno v enkratnem dogodku, drugi v več. Mladi so si enotni, da bi breme financiranja morali prevzeti država ter Evropska unija in ne mladi sami. Prav tako se ne strinjajo glede lokacije, kjer bi ta usposabljanja potekala. Tisti, ki so za projekt Model M Slovenija že slišali (le 12 %), so ga pohvalili. Za večjo vključitev mladih v program in njemu podobne pa so anketiranci enotni, da bi promoviranje moralo potekati preko družabnih omrežij.

Naslov Splošno o zaposlovanju mladih je nosil četrti sklop. Največje probleme pri zaposlovanju danes mladim predstavlja premalo izkušenj. Dodatno mnenje anketiranih je bilo, da se danes mladi odločajo za študij, kjer ni prostih delovnih mest. Za izboljšanje zaposljivosti mladih bi pomagali temi, kot sta ustrezno mentorstvo na delovnem mestu in sofinanciranje projektov za zaposlovanje mladih. Najpomembnejši vsebini za današnje zaposlovanje mladih po mnenju anketirancev sta: kako se predstaviti delodajalcu in poznavanje lastnih kompetenc.

6. Sklepi

Za prihodnost mladih in nasploh celotne države je pomembna tema zaposlitev mladih. Brez izobražene in prilagojene delovne sile, ki se na delovnem mestu znajde, propade celotna država. Zato je pomembno uvajanje mladih na delovna mesta.

Z neformalnim izobraževanjem, ki ga izvajajo projekti, kot sta Model M Slovenija in Zavod Nefiks, mladim omogočajo lažjo pot do zaposlitve, skozi predavanja, delavnice in svetovanje.

Mladi si teh znanj želijo. Želijo biti konkurenčni svojim vrstnikom, želijo imeti dobro službo na področju, ki jih zanima ter o katerem so študirali. Služba pomeni denar in ta pomeni varnost. Zato bi se uvajanj, na katerih se učijo pisati pravilen življenjepis, kako se predstaviti delodajalcu, udeleževali. Na trgu bi se tako znašla bolj kvalificirana in lažje prilagodljiva delovna sila. Meniva, da je pomembno, da se mladim omogoči enakovreden vstop na trg dela in izkušnje, da bodo konkurenčni starejši delovni sili.

7. Viri in literatura

- Mladina 2010. Družbeni profil mladih v Sloveniji. Dostopno na: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/slike/mladina_2010/Mladina2010-2.pdf (03. 09. 2018).
- Mladi in trg dela. Zavod RS za zaposlovanje. Ljubljana, oktober 2015. Dostopno na: https://www.ess.gov.si/files/7755/Analiza_Mladi_in_trg_dela_2015.pdf (03. 09. 2018).
- Mladina 2013. Življenje v času deziluzij, tveganja in prekarnosti. Strnjeno poročilo. Maribor, 2014. Dostopno na: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Knjiznica_PDF/M_LADINA_2013_Strnjeno_porocilo.pdf (03. 09. 2018)
- Zupan, P. 2017. Magistrsko delo: trg dela mladih v Sloveniji. Kraj: Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede. (03. 09. 2018)
- Portal ZRSZ – Mladi: <https://www.ess.gov.si/mladi> (03. 09. 2018)
- Model M Slovenija: <http://www.model-m.si/o-projektu/> (03. 09. 2018)
- Zavod Nefiks: <http://www.nefiks.si/article?path=/aboutus> (03. 09. 2018)

